

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Toimenpidealoite kansallisen kielipoliittisen toimintaohjelman valmistelun aloittamisesta

Eduskunnalle

Kotimaisten kielten keskus (aiemmin Kotimaisten kielten tutkimuskeskus) julkaisi vuonna 2009 Suomen kielen tulevaisuus -nimisen kielipoliittisen toimintaohjelman, joka suositteli Suomea asettamaan työryhmän laatimaan kielipoliittista ohjelmaa, joka ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon Suomessa käytettävät kielet.

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2012 kansalliskielistrategian. Se ei kuitenkaan ole onnistunut hidastamaan kansalliskielten aseman rapautumista Suomessa. Kansalliskielten asemaa vahvistava kokonaisvaltainen ohjelma olisi edelleen tarpeen.

Suomen kielen lautakunta on kannanotossaan 26.10.2018 esittänyt, että ohjelman valmistelussa tulisi ottaa kantaa 1) kansalliskielten käyttöalan kaventumiseen; 2) kansalliskielten hallinnan heikkenemiseen; 3) Suomen alkuperäiskansojen kielten pohjois-, inarin- ja koltansaamen sekä muiden kotoperäisten kielten eli karjalan, tataarin, Suomen romanikielen ja Suomen viittomakielten elvytys- ja vahvistamistoimien vakiinnuttamisen tarpeeseen; 4) kansalliskielten opetukseen maahan muuttaneille sekä maahan tulleiden oman äidinkielen opetukseen.

Äidinkielen rooli ymmärtämisen ja tiedon tuottamisen välineenä on korvaamaton, ja sen syrjäyttäminen vieraalla kielellä heikentää mahdollisuuksia käsitteelliseen ajatteluun. Kansalliskielten asema tieteen ja opetuksen kielinä on siksi turvattava. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kansalliskielten asemaan tieteen kielinä ja niiden käyttöön opetuksen välineenä koulutuksen kaikilla tasoilla.

Maahan tulleiden äidinkielten opetuksen tulisi olla nykyistä suunnitelmallisempaa. Kotoutumisessa kielen oppiminen on merkittävässä roolissa. Myös oman äidinkielen opetus tukee tehokkaasti kaikkea oppimista.

Suomen laissa tunnustettujen vähemmistökielten asema on kansalliskieltemme asemaa huomattavasti heikompi. Suomessa saamen kielet ovat alkuperäiskansan kieliä, joiden säilyminen elävänä kielinä edellyttää erityistoimenpiteitä. Valtioneuvosto on vuonna 2014 hyväksynyt periaatepäättöksen toimenpideohjelmasta koltan-, inarin- ja pohjoissaamen kielten elvyttämiseksi. Suomen kielen lautakunta esitti edellä mainitussa kannanotossaan, että ohjelmassa esitetyt toimenpiteet saamen kielten käytön, opetuksen ja aseman parantamiseksi tulisi kaikilla tasoilla panna täytäntöön.

Toimenpidealoite TPA 80/2018 vp

Suomen romanikieli, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli, tataari sekä karjalan kieli ovat muita uhanalaisia, perinteisesti Suomessa käytettyjä kieliä. Myös ne tarvitsevat aktiivisia toimenpiteitä säilyäkseen hengissä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja kokoaa kielentutkimuksen, kielenopetuksen ja kielenhuollon asiantuntijoista asiantuntijakomitean laatimaan Suomen kansalliskieliä ja vähemmistökieliä koskevan kansallisen kielipoliittisen ohjelman.

Helsingissä 25.2.2019

Outi Alanko-Kahiluoto vihr